

VABAKUTSELISEKS VÕI TÖÖAMPSE TEGEMA?

Lühifilmi eesmärk on tutvustada nn tööampsudena ja vabakutselisena töötamise sisu ning arutleda nende tööviiside plusside-miinuste üle.

eluotsused.ee/vabakutseliseks-voi-tooampse-tegema

TAUSTAINFO

Tehnoloogia areng ja inimeste ootuste muutumine töö suhtes on muu hulgas kaasa toonud töövormide ja töö olemuse muutumise. Töötajad soovivad tööellu paindlikkust, et jääks aega eraelu jaoks, samuti tahetakse saada uusi kogemusi ja arenguvõimalusi. See on kaasa toonud osalise ajaga palgatöötajate ja vabakutseliste arvu suurenemise, ettevõtete asutamise hoogustumise (siinkohal mängib rolli ka viimaste aastate majanduskasv) ja uute töövormide tekkimise (nn tööampsumajandus).

Paindlikkust pakkuvad töövormid, näiteks vabakutselisuus ja/või tööampsud, sobivad hästi just noortele, kes saavad töötada endale sobival ajal näiteks õpingute kõrvalt või saavad erinevates valdkondades lühiajaliselt töötades leida endale sobivaima eriala.

Töötaja seisukohalt positiivsete aspektide (paindlikkus ja mitmekesisus jms) tuleb paindlike töövormide puhul tähelepanu pöörata ka riskidele, näiteks sissetuleku ebaregulaarsus ja töötaja sotsiaalne kaitse. Näiteks ravikindlustuse saamiseks peab erinevate tööandjate poolt makstav sotsiaalmaksu summa kokku ühes kuus vastama seaduses nõutud miinimumile (2019. aastal on sotsiaalmaksu miinimumkohustus 165 eurot kuus).

Töö vabakutselisena

Vabakutselisi töötajaid võrdsustatakse tavaliselt loovtöö tegijatega, kes ei tee seda palgatööna. Tegelikult ei pea nad tingimata näitlejad, kunstnikud või muusikud olema. Pigem on piir projektipõhise ja vabakutselise töö vahel ähmaseks muutnud ja nad kuuluvad ühte gruppi: projektipõhine ja vabakutseline töö.

Vabakutseline inimene on üldjuhul oma valdkonna spetsialist (nt programmeerija, ajakirjanik, tõlkija, konsultant), kes teeb tööd mitmetele tööandjatele kas töövõtulepinguga, käsunduslepinguga, tähtajalise töölepinguga, FIE-na või oma äriühingu alt teenust osutades. Töö eest saab tasu, kui projekt või töö valmis on. Vabakutselisena töötatakse ka palgatöö kõrvalt.

Tööampsumajandus (ingl *gig economy*)

Tööampsud tähendavad projektipõhiseid lühikesi tööotsi, tavaliselt mitmele tööandjale samal ajal. Üldjuhul saavad sellise töö tegijad tasu pärast töö ärategemist, mitte iga kuu nagu palgatöö tegijad. Seega on nende sissetulekud ebaregulaarsed ja tulevad mitmest allikast. See võib tähendada riske sotsiaalsete garantiidega, nagu vabakutselistegi töötajate puhul.

Tööampse vahendavad tavaliselt veebiplatvormid (nt Uber, GoWorkaBit), aga mitte kõik tööampsud ei ole platvormitöö. See tähendab, et tööots / projekt ei pea tulema interneti kaudu. Tööampse teevad nii oma valdkonna spetsialistid (nt disainerid, konsultandid) kui ka varasema valdkondliku kogemusega inimesed (nt kaubapaigutajad, taksojuhid). Tööampse saab teha mitmel erialal korraga, nt olla samal ajal konsultant ja Uberi autojuht. Samuti saab olla palgatöötaja ja teha aeg-ajalt lisaks tööampse.

Tööampsude puhul sõlmitakse tavaliselt käsundusleping, olenevalt ettevõttest võivad olla võimalikud ka teised lepinguvormid, sh oma äriühingu alt teenuse osutamine.

IDEID JA SOOVITUSI ÜLESANNETEKS

- Aruteluküsimusi:
 - Mida tööampsumajandus endaga kaasa toob / on kaasa toonud?
 - Millistele inimestele sobib tööampsutamine?
 - Millistes valdkondades on vabakutselisi palju? Miks?

- Rühmatöö:
 - Selgitage üheskoos välja, mille poolest erinevad ja mille poolest sarnanevad tööleping, töövõtuleping, käsundusleping. Millised riskid ja millised boonused on FIE-na ja oma äriühingu alt töötamisel?

- Individuaalülesanne:
 - Analüüsi iseennast, oma oskusi, hobisid, vaba aja tegevusi. Millest annaks Sinu puhul arendada vabakutselise tegevuse või tööampsutamise?
Inspiratsiooniks: goworkabit.com/?lang=et ning www.vabakutselised.com.

LUGEMISVARA

- Vabakutselise töö plussid ja miinused
www.teeviit.ee/riku-reegleid-ehk-kuidas-mitte-kunagi-toole-minna

- Arenguseire Keskuse stsenaariumid „Tööturg 2035“
www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2018/08/tooturg_2035_stsenaariumid_A4.pdf
(kokkuvõte)
www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2018/08/tooturg_2035_tooturu_tulevikusuunad_ja_stsenaariumid_A4_veeb.pdf
(uuringu täistekst)

- Lühiajaliste töötajate ja töövõimaluste otsimise-leidmise platvorm goworkabit.com/?lang=et

- Käsundusleping ja töövõtuleping pilvebyroo.ee/lepinguliigid

Teadlike valikute tegemise audiovisuaalse õppematerjali loomist rahastati Euroopa Liidu struktuurivahenditest, meetme „Õppe seostamine tööturu vajadustega“ tegevuse „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel“ taotlusvoorus „Koolide, kogukonna ja ettevõtjate koostöö toetamine ettevõtlusõppe praktilisemaks muutmiseks”.

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks